

Natalia Maruszewska

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
e-mail: maruszewska.natalia@gmail.com

ZNAKOWANIE PRODUKTÓW EKOLOGICZNYCH*

LABELING OF ORGANIC PRODUCTS

DOI: 10.15611/pn.2016.461.13

Streszczenie: Znakowanie produktów ekologicznych pozwala na zapewnienie rozpoznawalności i identyfikowalności produktów oraz budowanie zaufania konsumentów do rynku produktów ekologicznych. Celem artykułu jest przedstawienie zasad dotyczących znakowania produktów ekologicznych oraz wskazanie najczęstszych błędów popełnianych w tym zakresie przez producentów. W toku badań pod kątem poprawności oznakowania przeanalizowano różne rodzaje produktów ekologicznych oferowanych do sprzedaży w kilku sklepach na terenie Krakowa. Badaniu podlegała kolorystyka, wielkość i proporcje logo, typografia, umiejscowienie numeru identyfikacyjnego jednostki certyfikującej oraz informacji o miejscu pochodzenia surowców. W wyniku przeprowadzonych badań stwierdzono nieprawidłowości w zakresie znakowania produktów ekologicznych w przypadku aż 77% analizowanych produktów. Jednakże podkreślić należy, że jedynie 2,46% ze stwierdzonych uchybień może mieć faktyczny wpływ na zmniejszenie identyfikowalności produktów ekologicznych.

Słowa kluczowe: rolnictwo ekologiczne, znakowanie, etykieta, logo produkcji ekologicznej, produkty ekologiczne.

Summary: Labeling of organic products is very important not only due to ensuring recognition and traceability, but also due to building consumer trust to organic market. The aim of the article is to present the rules of labeling of organic products and to indicate most common mistakes made during the organic labeling. The different types of organic products from organic shops in Cracow were analyzed during the research. Verification included correctness of organic labeling with EU organic logo, especially: colour, size and proportions of the logo, typography, placement of code numbers and place of farming. As a result, it was possible to identify irregularities in organic labeling. Irregularities were found in 77% of the products but the most important is that only 3% of the irregularities can cause a real harm to traceability.

Keywords: organic farming, labeling, label, organic logo, organic products.

---

* Publikacja została dofinansowana ze środków MNiSW przyznanych Wydziałowi Towaroznawstwa Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie na badania dla młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich.

1. Wstęp

Konsumenci w trosce o jakość spożywanej żywności coraz częściej wybierają produkty wytwarzane metodą ekologiczną. Aby dany produkt mógł być uznany za ekologiczny producent musi spełnić szereg wymogów uregulowanych w odpowiednich aktach prawnych. Dopiero uzyskanie certyfikatu zgodności stanowi gwarancję, że produkty wytworzono metodą ekologiczną, a tym samym daje prawo do używania logo produkcji ekologicznej w etykietowaniu produktów.

Obowiązek umieszczania logo rolnictwa ekologicznego na wszystkich pakowanych produktach ekologicznych wytwarzanych na terenie Unii Europejskiej gwarantuje nie tylko pełną identyfikowalność unijnych produktów ekologicznych, ale także pozwala wzmacniać zaufanie konsumentów do rynku produktów ekologicznych. Dodatkowa informacja o miejscu pochodzenia surowców wchodzących w skład produktu oraz numer jednostki certyfikującej producenta pozwala uniknąć ewentualnego wprowadzania konsumentów w błąd. Dlatego ważne jest, by regularnie przeprowadzać kontrole produktów znakowanych za pomocą logo produkcji ekologicznej, a producentom zwracać szczególną uwagę na istotność tego znakowania.

2. Zasady znakowania produktów ekologicznych

Zasady znakowania produktów ekologicznych uregulowane zostały w Rozporządzeniu Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylającym rozporządzenie (EWG) nr 2092/91 oraz w Rozporządzeniu Komisji (WE) Nr 889/2008 z dnia 5 września 2008 r. ustanawiającym szczegółowe zasady wdrażania rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych w odniesieniu do produkcji ekologicznej, znakowania i kontroli.

Jeżeli na etykiecie produktu producent stosuje terminy odnoszące się do ekologicznej metody produkcji, obowiązkowo na opakowaniu powinno znaleźć się [Rozporządzenie Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007]:

- Wspólnotowe logo produkcji ekologicznej.
- Numer identyfikacyjny jednostki certyfikującej.
- Oznaczenie miejsca, w którym wyprodukowano nieprzetworzone produkty rolnicze, z których wytworzono końcowy produkt.

Wspólnotowe logo produkcji ekologicznej przedstawia liść utworzony z gwiazdek widoczny na zielonym tle. Zostało ono wybrane na podstawie konkursu ogłoszonego w marcu 2009 r. Zwycięski projekt autorstwa niemieckiego studenta D. Milenkovica nosi nazwę „Europejski liść” [Ptasińska-Marcinkiewicz, Halagarda 2012].

Numer identyfikacyjny jednostki certyfikującej rozpoczyna się od akronimu będącego określeniem państwa członkowskiego lub kraju trzeciego, zgodnie z międzynarodową normą dwuliterowych kodów państw ISO 3166. W dalszej kolejności numer zawiera termin stanowiący odniesienie do zastosowanej ekologicznej metody

produkcji (np. EKO) oraz numer referencyjny jednostki certyfikującej rozdzielone dywizami (w Polsce nadawany przez ministra rolnictwa i rozwoju wsi odpowiedzialnego za upoważnianie jednostek certyfikujących do przeprowadzania kontroli i wydawania certyfikatów w rolnictwie ekologicznym). Wskazanie numeru identyfikacyjnego jednostki certyfikującej umieszczane jest zawsze w tym samym polu widzenia, co unijne logo produkcji ekologicznej [Rozporządzenie Komisji (WE) nr 889/2008 z dnia 5 września 2008].

Wskazanie miejsca produkcji nieprzetworzonych produktów rolniczych, z których wytworzono końcowy produkt umieszczane jest bezpośrednio poniżej numeru identyfikacyjnego jednostki certyfikującej [Rozporządzenie Komisji (WE) nr 889/2008 z dnia 5 września 2008]. Oznaczenie może mieć formę: „rolnictwo UE”, „rolnictwo spoza UE” lub „rolnictwo UE/spoza UE” w zależności od tego, czy surowce wyprodukowano w całości lub części na terenie Unii Europejskiej lub w krajach trzecich. Jeżeli wszystkie surowce pochodzą z jednego kraju wskazanie „UE” lub „spoza UE” może zostać zastąpione nazwą tego kraju [Rozporządzenie Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007].

Oprócz wymagań regulowanych przez przepisy prawne, wiele ważnych wytycznych dotyczących etykietowania za pomocą logo produkcji ekologicznej znaleźć można w poradniku pt. „Unijne logo produktów ekologicznych” opublikowanym na stronie internetowej administrowanej przez Komisję Europejską [Komisja Europejska]. W instrukcji tej zawarto m.in. informacje o preferowanym kolorze logo (RGB: 169/201/56), rodzaju czcionki (Myriad Pro Regular lub Bold), przykłady dopuszczalnych wersji kolorystycznych, wytyczne dotyczące umiejscowienia dodatkowych oznaczeń oraz przykłady zakazanych ingerencji i zmian w wyglądzie logo. Pierwsze dwie litery numeru identyfikacyjnego jednostki certyfikującej wraz z dywizem nie powinny przekroczyć drugiej przerywanej linii z lewej strony przedstawionej na rys. 1.

Rys. 1. Umieszczenie dodatkowych oznaczeń w polu widzenia logo produkcji ekologicznej

Źródło: [Komisja Europejska].

3. Rynek produktów ekologicznych w Polsce

Rynek żywności ekologicznej w Polsce stanowi obecnie jedynie ok. 3% ogólnego rynku produktów żywnościowych, jednakże ciągle znajduje się w fazie dynamicznego rozwoju. Szacowany coroczny wzrost rynku wynosi nawet do 30%. Najwięcej produkuje się nieprzetworzonych produktów roślinnych, natomiast w produkcji żywności przetworzonej największe znaczenie mają: produkty przetwórstwa owoców i warzyw oraz przemiału zbóż [Domagalska, Buczkowska 2015]. Te dwie grupy produktów w 2014 r. stanowiły odpowiednio 34,1% oraz 19,8% wszystkich przetworzonych produktów ekologicznych. Do pozostałych branż zalicza się: produkty przetwórstwa mięsa (7%), kawy i herbaty (4,8%), mleka i wyrobu serów (3,1%), tłuszczów roślinnych i zwierzęcej (2,4%), produkcji cukru (1,5%) oraz inne produkty artykułów rolno-spożywczych – m.in. przypraw, napojów, kakao, czekolady, wyrobów cukierniczych, dań gotowych (27,3%) [Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych 2015].

Kontrolę jakości i prawidłowości oznakowania produktów rolnictwa ekologicznego powinno się przeprowadzać każdego roku. Zgodnie z opracowaniem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kontrolą Inspekcji Handlowej w IV kwartale 2013 r. objęto 980 partii produktów, które sprawdzane były nie tylko pod kątem spełnienia wymagań oznakowania produktów ekologicznych, ale także przestrzegania pozostałych przepisów prawa żywnościowego oraz przepisów dotyczących jakości artykułów rolno-spożywczych. Zakwestionowano 22,4% badanych partii, w szczególności 15,6% partii ze względu na nieprawidłowe oznakowanie. Pozostałe nieprawidłowości dotyczyły niewłaściwej jakości produktów lub upływu daty minimalnej trwałości lub terminu przydatności do spożycia. Nieprawidłowości w przypadku przepisów odnoszących się do żywności ekologicznej dotyczyły [Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów 2014]:

- Niezamieszczenia w oznakowaniu logo produkcji ekologicznej (przy zastosowaniu wyrażenia „eko” na etykiecie produktu) lub oznaczenia produktu jako ekologicznego, podczas gdy nie był objęty certyfikacją.
- Zastosowania niewłaściwego zwrotu, nieprawidłowego sformułowania oznaczającego i wskazującego miejsce pochodzenia surowców lub niepodania w oznakowaniu informacji o miejscu pochodzenia surowców.
- Nieumieszczenia w tym samym polu widzenia co logo produkcji ekologicznej oznaczenia miejsca pochodzenia surowców.
- Zastosowania w oznakowaniu produktu logo produkcji ekologicznej oraz wyrażenia „ekologiczny”, podczas gdy zawartość składników pochodzenia ekologicznego była niższa niż 95%.
- Zamieszczenia na produktach konwencjonalnych logo firmy – wizerunek zielonego liścia oraz nazwę przedsiębiorstwa zawierającą wyrażenie „bio”.
- Nieprawidłowego numeru identyfikacyjnego jednostki certyfikującej.

4. Badania produktów oznakowanych logo produkcji ekologicznej

W związku z niezgodnościami stwierdzonymi podczas kontroli Inspekcji Handlowej związanymi z nieprawidłowym oznakowaniem produktów ekologicznych przeprowadzone zostało badanie losowo wybranych produktów, na etykietach których zastosowano unijne logo produkcji ekologicznej.

Badanie przeprowadzono w maju 2016 r. na terenie kilku krakowskich sklepów oferujących do sprzedaży żywność ekologiczną – sklepów zarówno delikatesowych, jak i wielkopowierzchniowych. Analizie poddano 203 produkty oznakowane za pomocą logo produkcji ekologicznej. Produkty zostały podzielone na kilka grup – produkty przetwórstwa owoców i warzyw (43%), przemiału zbóż (24%), produktów nabiałowych (10%), olejów i tłuszczów (4%), kawy i herbaty (4%), mięsa (1%), cukru (1%), miodu (1%) oraz innych artykułów rolno-spożywczych (m.in. przypraw i ziół, czekolady, słodyczy, napojów, drożdży). Dokładne ilości produktów z poszczególnych grup zostały przedstawione w tab. 1.

Tabela 1. Produkty ekologiczne poddane badaniu

Lp.	Grupa produktów	Liczba	Lp.	Grupa produktów	Liczba
1	Produkty przetwórstwa owoców i warzyw	87	5	Produkty przetwórstwa kawy i herbaty	9
2	Produkty przemiału zbóż	49	6	Produkty przetwórstwa mięsa	2
3	Produkty nabiałowe (w tym jaja)	20 (5)	7	Produkcja cukru	2
4	Produkty przetwórstwa olejów i tłuszczów	9	8	Miód	2
			9	Inne artykuły rolno-spożywcze:	23
				Przyprawy i zioła	9
				Napoje	6
				Słodycze	5
				Drożdże	2
				Czekolada	1

Źródło: opracowanie własne.

Badaniu podlegały produkty ekologiczne certyfikowane zarówno przez polskie, jak i zagraniczne jednostki certyfikujące. W tej pierwszej grupie znalazło się 158 produktów, natomiast wśród pozostałych 45 artykułów występowały produkty certyfikowane przez jednostki z Niemiec (12), Włoch (12), Czech (4), Francji (3), Holandii (3), Słowacji (3), Austrii (2), Sri Lanki (2), Węgier (1), Japonii (1), Litwy (1) oraz Łotwy (1).

W toku badania weryfikowano poprawność znakowania produktów ekologicznych w zakresie: kolorystyki logo produkcji ekologicznej, wielkości i proporcji logo, zastosowanej typografii, zamieszczonego numeru identyfikacyjnego jednostki certyfikującej oraz informacji o miejscu pochodzenia surowców.

W przypadku 47 z analizowanych produktów ekologicznych nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stosowania logo produkcji ekologicznej w etykietowaniu produktów. Stanowi to tylko 23% wszystkich produktów poddanych badaniu. Ponad połowę z nich (28 produktów) stanowiły produkty certyfikowane przez polskie jednostki certyfikujące. Prawie 43% tych produktów należało do grupy produktów przetwórstwa owoców i warzyw, 25% stanowiły produkty przemiału zbóż, natomiast na trzecim miejscu z 10-procentowym udziałem znalazły się produkty nabiałowe.

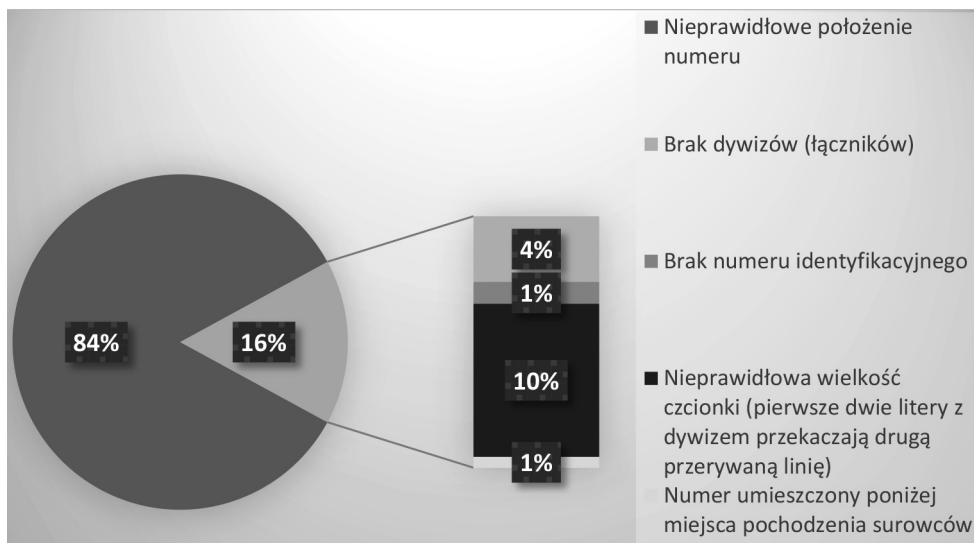
W pozostałych przypadkach stwierdzono nieprawidłowości w zakresie zastosowanej kolorystyki logo produkcji ekologicznej, użytej typografii oraz informacji o numerze identyfikacyjnym jednostki certyfikującej oraz o miejscu pochodzenia surowców. W odniesieniu do wielkości i proporcji logo nie stwierdzono nieprawidłowości.

Nieprawidłową wersję kolorystyczną logo zastosowano na etykietach ośmiu z wszystkich 203 analizowanych produktów. Kolor logo produkcji ekologicznej weryfikowano poprzez porównanie go z kolorem wskazanym w poradniku pt. „Unijne logo produktów ekologicznych” Komisji Europejskiej. Nieprawidłowości stwierdzano w przypadku, gdy zastosowany kolor w sposób istotny (łatwo rozróżnialny gołym okiem) różnił się od koloru zalecanego. W siedmiu przypadkach na etykietach zastosowano logo w ciemniejszym odcieniu od zalecanego, a w jednym przypadku w druku wielokolorowym użyto logo w kolorze czarnym. Większość produktów należała do produktów przemiału zbóż (4) oraz przetwórstwa owoców i warzyw (3).

Więcej odchyień od zaleceń odnośnie do stosowania logo produkcji ekologicznej zauważono w przypadku zastosowanej typografii. W 30 przypadkach producent zastosował inny rodzaj czcionki od zalecanego, w czterech przypadkach tekst został napisany kursywą, natomiast w dwóch – użyto niedozwolonego efektu graficznego (np. cień za napisem). Ponad 60% stanowiły produkty przetwórstwa owoców i warzyw (12) oraz przemiału zbóż (11).

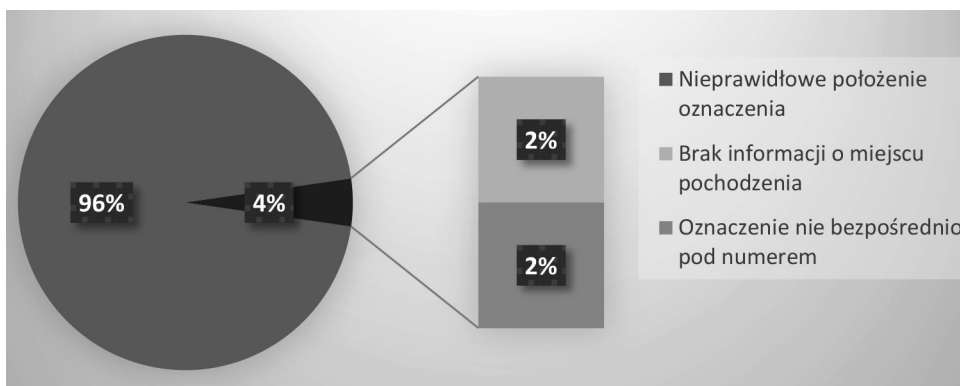
Zdecydowanie więcej nieprawidłowości dotyczyło dodatkowych informacji, jakie powinny znaleźć się w tym samym polu widzenia co logo produkcji ekologicznej: numeru identyfikacyjnego jednostki certyfikującej (145 nieprawidłowości, 142 produktów) oraz informacji o miejscu pochodzenia surowców (131 nieprawidłowości, 120 produktów). W obydwu przypadkach ponad 60% uchybień dotyczyło produktów przetwórstwa owoców i warzyw oraz przemiału zbóż. Nieprawidłowości dotyczące numeru identyfikacyjnego zostały przedstawione na rys. 2.

Zdecydowanie najczęściej stwierdzano nieprawidłowości w zakresie niewłaściwego położenia numeru identyfikacyjnego jednostki certyfikującej. W przypadku aż 117 produktów numer identyfikacyjny położony był w sposób wyśrodkowany pod logo, w dwóch przypadkach został wyrównany do prawej krawędzi logo, natomiast w trzech wykraczał poza obszar logo. W 10% produktów pierwsze dwie litery wraz z dywizem przekroczyły drugą przerywaną linię przedstawioną na rys. 1. W przypadku 4% produktów nie zastosowano dywizów w numerze identyfikacyjnym jed-

Rys. 2. Nieprawidłowości w zakresie numeru identyfikacyjnego

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 3. Nieprawidłowości w zakresie oznaczenia miejsca pochodzenia surowców

Źródło: opracowanie własne.

nostki certyfikującej. Na etykietach dwóch produktów (1%) nie został umieszczony numer identyfikacyjny jednostki certyfikującej.

Niezgodności w zakresie oznaczenia miejsca pochodzenia surowców zostały przedstawione na rys. 3. Aż 96% nieprawidłowości dotyczy nieprawidłowego położenia oznaczenia miejsca pochodzenia surowców (w przypadku 101 produktów oznaczenie umieszczono środkowo poniżej logo, w dwóch przypadkach wyrównano

do prawej strony logo, 22 razy stwierdzono wykroczenie oznaczenia poza prawą krawędź logo). Na etykietach trzech produktów nie umieszczono informacji o miejscu pochodzenia surowców (2%), w przypadku kolejnych trzech oznaczenie nie znajdowało się bezpośrednio pod numerem identyfikacyjnym jednostki certyfikującej.

5. Zakończenie

Podsumowując, należy stwierdzić, że wśród 77% produktów badanych pod względem poprawności znakowania żywności ekologicznej stwierdzono różnego rodzaju nieprawidłowości. Wydaje się jednak, że większość wykazanych niedociągnięć nie ma wpływu na identyfikowalność produktów ekologicznych na rynku. Jedynie w przypadku 5 produktów stwierdzono niezgodności w znaczący sposób zmniejszający identyfikowalność produktów ekologicznych. Na etykiecie jednego produktu obok logo produkcji ekologicznej nie stwierdzono oznakowania ani w postaci numeru identyfikacyjnego jednostki certyfikującej, ani miejsca pochodzenia surowców. W kolejnym przypadku nie stwierdzono numeru jednostki certyfikującej, natomiast w kolejnych dwóch brakowało wskazania miejsca pochodzenia surowców rolnych, z których został wytworzony produkt. W przypadku jednego produktu oznaczenie miejsca pochodzenia surowców nie zostało podane bezpośrednio pod numerem identyfikacyjnym jednostki certyfikującej.

Wszystkie pozostałe uwagi, mimo że liczne, nie mają istotnego wpływu na zmniejszenie identyfikowalności lub rozpoznawalności produktów ekologicznych. Większość z nich dotyczyła warunków określonych w poradniku Komisji Europejskiej pt. *Unijne logo produktów ekologicznych*. Wymagane dodatkowe oznaczenia z reguły znajdowały się w tym samym polu widzenia co logo produkcji ekologicznej. Jednakże producenci często umieszczali je w nieprawidłowy sposób (najczęściej w sposób wyśrodkowany pod logo, co jednak nie zmniejsza ich czytelności). W wielu przypadkach oznaczenia zapisane nieprawidłową wielkością czcionki powodowały albo wykroczenie tekstu poza obszar logo, albo przekroczenie przez pierwsze dwie litery numeru identyfikacyjnego jednostki certyfikującej (wraz z dywizem) drugiej linii przerywanej przedstawionej na rys. 1.

Największą liczbę nieprawidłowości stwierdzono wśród produktów przetwórstwa owoców i warzyw oraz przemiału zbóż. Jednakże podkreślić należy, że produkty z tych branż mają największe znaczenie na polskim rynku produktów ekologicznych i stanowiły dużą część (ponad 60%) produktów poddanych badaniu. Nieprawidłowości zostały stwierdzone w przypadku produktów ze wszystkich poddanych badaniu grup.

Podsumowując, trzeba podkreślić, że identyfikowalność produktów ekologicznych poddanych badaniu należy ocenić bardzo wysoko – jedynie w przypadku 2,46% produktów stwierdzono nieprawidłowości istotnie wpływające na zmniejszenie identyfikowalności. Jednakże wskazać powinno się na konieczność rozpropagowania wśród producentów ekologicznych poradnika pt. *Unijne logo produktów*

ekologicznych opracowanego przez Komisję Europejską, a mającego przybliżyć producentom wymagania dotyczące poprawnego etykietowania produktów ekologicznych. Jedynie ściśle przestrzeganie tych reguł przez producentów produktów ekologicznych pozwoli zagwarantować pełną identyfikowalność produktów oraz ich rozpoznawalność wśród kupujących, co z kolei wpłynie na zwiększenie zaufania konsumentów do rynku produktów ekologicznych zarówno w Polsce, jak i w Unii Europejskiej.

Literatura

- Domagalska J., Buczkowska M., 2015, *Rolnictwo ekologiczne – szanse i perspektywy rozwoju*, Probl Hig Epidemiol, 96(2), s. 370-376.
- Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, 2015, *Raport o stanie rolnictwa ekologicznego w Polsce w latach 2013-2014*, Warszawa.
- Komisja Europejska, *Unijne logo produktów ekologicznych*, <http://ec.europa.eu> (26.07.2016).
- Ptasińska-Marcinkiewicz J., Halagarda M., 2012, *Charakterystyka produkcji ekologicznej w świetle aktualnych wymagań prawnych*, Zeszyty Naukowe 881, Towaroznawstwo, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, s. 139.
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 889/2008 z dnia 5 września 2008 r. ustanawiające szczegółowe zasady wdrażania rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych w odniesieniu do produkcji ekologicznej, znakowania i kontroli, Dz.U. L 250 z 18.9.2008, s. 1, art. 58.
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylające rozporządzenie (EWG) nr 2092/91, Dz.U. L 189 z 20.7.2007, s. 1, art. 24.
- Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, 2014, *Informacja z kontroli jakości i prawidłowości oznakowania produktów rolnictwa ekologicznego*, Warszawa.